

УДК 373.29.091.33-027.22:51
DOI 10.31654/2663-4902-2023-PP-1-54-62

Матвієнко С. І.

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри дошкільної освіти
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
masvet9@gmail.com
orcid.org/0000-0001-7591-1683

**ГРА ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСТУПНОСТІ
У ФОРМУВАННІ ЛОГІКО-МАТЕМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ І УЧНІВ ПЕРШОГО КЛАСУ НУШ**

У статті аналізується проблема щодо забезпечення наступності у формуванні логіко-математичної компетентності дітей 6–7 років та учнів першого класу. Зазначено, що наступність є однією із основних умов успішної адаптації дошкільників до навчання у першому класі з вивчення основ математики. Вказано на те, що забезпечення наступності між дошкільною та шкільною ланкою у процесі вивчення математики постає одним із важливих напрямків освітнього процесу. Головною вимогою забезпечення наступності між дошкільною та початковою ланками освіти щодо формування логіко-математичної компетентності визначається розвиток логічного мислення дітей. Зазначено, що вікові особливості дошкільників та молодших школярів, провідна для віку діяльність мають стати орієнтирами для педагогів обох ланок освіти в організації навчання математики. Вказано, що в сучасному освітньому процесі стосовно логіко-математичного розвитку доцільно використовувати різноманітні методи і технології, у тому числі – гру. З цією метою авторкою розглянуто потенціал ігрової діяльності, проаналізовано види ігор, використання яких у практиці ЗДО та першого класу НУШ з навчання математики визначає найбільший вплив щодо формування логіко-математичної компетентності. Проаналізовано ряд наукових робіт, в яких здійснено аналіз можливостей дидактичних, логічних, комп'ютерних ігор, технології LEGO у проведенні навчальної роботи з математики у закладі дошкільної освіти та першому класі школи. Вказано на те, що найбільший потенціал щодо використання у роботі з навчання математики має дидактична гра, у тому числі такі її види, як математичні ігри та вправи, а також логіко-математичні ігри. Зазначено, що опора на використання гри у процесі формування логіко-математичної компетентності дітей буде реалізована більш ефективно за використання ряду умов, запропонованих автором статті.

Ключові слова: наступність, наступність між ланками освіти, компетентність, логіко-математична компетентність, математична компетентність, гра, ігрова діяльність, дидактична гра.

Постановка проблеми. Однією із ключових реформ освітньої системи в Україні в останні роки визначається концепція Нової української школи. Запровадження Концепції НУШ [12] визначило необхідність перегляду теоретичних, методологічних і нормативно-правових засад дошкільної освіти як нульової ланки неперервної системи освіти України й забезпечення наступності між ланками дошкільної освіти та першого класу школи. Наступність – багатоаспектне педагогічне явище, що визначається як необхідний зв'язок між явищами; між новим і попереднім, а також між різними етапами або щаблями розвитку. При всьому цьому сутність наступності полягає у збереженні тих чи інших елементів цілого або окремих сторін його організації під час переходу від одного етапу до іншого [10, с. 261].

В основу побудови змісту й організації НУШ та реформованої дошкільної освіти (з прийняттям нового державного стандарту дошкільної освіти, її Базового компоненту (БКДО)), покладено компетентнісний підхід. Він має значення щодо з'ясування якості

освіти стосовно розробки критеріальних характеристик – компетентностей, які необхідно досягти випускнику закладу дошкільної освіти напередодні вступу до школи.

Компетентність – це особистісне утворення, для якого характерне індивідуальне «забарвлення», вона виявляється у конкретних життєвих обставинах як здатність учня актуалізувати, інтегрувати й застосувати здобутий процес навчання досвід діяльності та особистісні якості, щоб досягти певного результату [14, с. 73].

Компетентнісний підхід покладено в основу побудови змісту й організації процесу навчання математики у двох суміжних ланках освіти – дошкільній та початкової школи. Математична компетентність є однією із тих компетентностей, які синхронізуються державними Стандартами дошкільної та початкової освіти. Тому важливим завданням для педагогів обох освітніх ланок визначається взаємозгодження педагогічних дій, яке сприятиме забезпеченню наступності як умови гармонійної адаптації дитини до навчання у школі.

Це стосується й математичної освіти, яка на рівні дошкільної освіти спрямована на формування у дітей математичних уявлень, а стосовно першого класу – визначається як початковий етап математичної початкової шкільної освіти. Забезпечення наступності у доданому напрямі роботи, використання ефективних форм, методів, технологій роботи – важливе завдання для педагогів обох зазначених освітніх ланок. Необхідністю здійснення наукових робіт у контексті розгляду актуальних питань реформування ланок національної системи освіти, забезпечення наступності між ними обумовлюється *актуальність даної статті*.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливі аспекти проблеми наступності відображені у дослідженнях А. Богуш, В. Боднар, Е. Вільчковського, Г. Григоренко, Н. Каньоси, О. Ковшар, О. Кононко, Ю. Косенко, В. Кривди, К. Крутій, Н. Кудикіної, Н. Лисенко, С. Матвієнко, Г. Назаренко, О. Поліщук, О. Савченко, Т. Степанової, О. Яструб та інших вчених. Наступність між рівнями освіти стосовно формування математичних уявлень розглядалася Н. Баглаєвою, Т. Богдан, Л. Зайцевою, О. Литвиненко, С. Скворцовою, В. Старченко, Т. Степановою, О. Фуніковою, К. Щербаковою та іншими дослідниками.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У контексті забезпечення наступності між дошкільною та початковою ланками освіти проблема формування логіко-математичної компетентності потребує подальших розробок на теоретичному та методичному рівнях, обґрунтування доцільності використання різних видів ігор математичного змісту у практиці ЗДО та початкової школи, чим і обумовлена необхідність виконання даного дослідження.

Мета статті: розглянути потенціал ігрової діяльності та ігор математичного змісту в забезпеченні наступності у формуванні логіко-математичної компетентності дітей старшого дошкільного віку та учнів першого класу.

Викладення основного матеріалу дослідження. До розкриття сутності поняття «наступність» дослідники підходять неоднозначно: характеризують як закономірність зв'язку попереднього та наступного, пов'язують його із динамікою отримання знань, умінь та навичок у процесі цілеспрямованого педагогічного процесу завдяки синхронізації освітніх позицій суміжних освітніх ланок [4; 9; 13; 22]. В обґрунтуванні поняття «наступність» нам найбільш прийняте наукове визначення, надане українською вченою О. Савченко, яка зазначала, наступність є одним із принципів освіти, який передбачає зв'язок та узгодженість мети, змісту, організаційно-методичного забезпечення етапів освіти, що межують один з одним (дошкільна – початкова – основна школа) [19, с. 92].

Теоретичний аналіз проблеми наступності вказує на те, що вона є важливою з огляду на організацію освітнього процесу у початковій школі з урахуванням безперервного розвитку особистості на різних вікових етапах. Також наступність може визначатися одним із концептуальних підходів до вирішення освітніх завдань. Забезпечення наступності між дошкільною та початковою ланками освіти обумовлено необхідністю урахування вікових особливостей фізичного, психічного, інтелектуального розвитку дітей 6–10 років, збереження цінності дитинства, опори на провідну діяльність. Як зазначено у державному стандарті початкової освіти (ДСПО) [5],

освітній процес у початкових класах, з опорою на принципи наступності, спадкоємності, перспективності, будується за циклами. Зберігаючи в основі ігрову діяльність як провідну в дошкільному віці, перший цикл початкової освіти (1–2 класи), є адаптаційно-ігровим, другий цикл (3–4 класи) є основним.

Завдяки використанню принципу наступності, у взаємодії ЗДО та школи узгоджуються цілі навчання, програми, створюється освітньо-розвивальне середовище, функціональне для кожної освітньої ланки; добираються методи навчання, які активізують у дітей увагу, пам'ять, мислення тощо. У контексті даного принципу застосовуються активні та інтерактивні методи навчання, які формують у дітей ініціативність, допитливість, активність, інтерес до навчальної діяльності у цілому та занять математикою, зокрема.

Заняття математикою – важлива складова наступності дошкільної і початкової освіти, формування математичної компетентності. *Математична компетентність* передбачає виявлення простих математичних залежностей у навколишньому світі, моделювання процесів і ситуацій із застосуванням математичних відношень і вимірювань, усвідомлення ролі математичних знань та умінь в особистому й суспільному житті людини [3; 6; 7].

У Базовому компоненті дошкільної освіти зазначено, що логіко-математична, сенсорно-пізнавальна, дослідницька компетентність – це здатність дитини використовувати набуту сенсорну систему у процесі логіко-математичної та дослідницької діяльності [2]. Сутність *логіко-математичної компетентності* Л. Іщенко, І. Підлипняк визначають як здатність дитини самостійно здійснювати класифікацію геометричних фігур, предметів та множин за якісними ознаками та чисельністю, серіацію, тобто – впорядкування предметів за величиною, масою, об'ємом, розташуванням у просторі, обчислення та вимірювання кількості, відстані, розмірів, довжини, ширини, висоти, об'єму, маси, часу [8, с. 151].

У дослідженнях Н. Баглаєвої здійснено обґрунтування сутності процесу набуття дитиною-дошкільником логіко-математичної компетентності, яка базується на ряді логічних умінь (серіації, класифікації, обчислювання, вимірювання) і умінь математичної діяльності [1, с. 10].

Програмні вимоги освітньо-виховного процесу у ЗДО та початковій школі взаємопов'язані між собою. Ураховуючи принципи спадкоємності, неперервності, перспективності та наступності в організації освітнього процесу, важливо також забезпечити взаємоузгодженість основних компетентностей, визначених державними стандартами дошкільної та початкової ланок освіти.

У дослідженні О. Яструб здійснено обґрунтування щодо синхронізації компетентностей Базового компоненту дошкільної освіти та Державного стандарту початкової школи. У галузі математичного розвитку дитини у БҚДО в його інваріантній і варіативній частинах логіко-математична компетентність, за О. Яструб, формується у поєднанні з сенсорно-пізнавальною, дослідницькою, предметно-практичною та технологічною компетентностями [22, с. 475]. За ДСПО, в учнів початкової школи має бути сформована математична компетентність, що передбачає «виявлення простих математичних залежностей в навколишньому світі, моделювання процесів і ситуацій із застосуванням математичних відношень та вимірювань, усвідомлення ролі математичних знань та умінь в особистому і суспільному житті людини» [5, с. 2].

Нам прийнятна думка О. Нікітіної стосовно того, що уведення дитини-першокласника у початкову математику є неможливим без належного рівня розвитку логічного мислення, а успіх навчання математики – за наявності необхідного обсягу засвоєних дитиною на попередньому, дошкільному етапі, математичних знань, уявлень та умінь, їх міцності, усвідомленості, гнучкості. О. Нікітіна звертає увагу на те, що «дошкільна дидактика та методика формування елементарних математичних уявлень як наука, спрямовані на відпрацювання шляхів оптимізації навчання з метою підвищення рівня доматематичної підготовки» [15, с. 112].

Аналіз програм з математики для дітей дошкільного віку та учнів першого класу засвідчує, що вони побудовані на теоретико-множинній основі, а головними розділами програм є: знання про множину, кількість і рахунок; розмір; простір; час; форму предметів. Обсяг знань і умінь, які отримують дошкільники у галузі математики у

дошкільному віці, є достатньо великим, про що засвідчує зміст програм дошкільної освіти за освітнім напрямом «Дитина у сенсорно-пізнавальному просторі». У 1-му класі вивчення математики продовжується за тими ж змістовими лініями, як і у ЗДО. Проте, зміст навчання не дублюється, він поглиблюється й розширюється.

О. Шаран, О. Сачавська вказують на те, що важливо не тільки працювати над набуттям у дитини логіко-математичних знань, а формувати у неї компетентність щодо застосування їх у різних життєвих ситуаціях, виявляти високу пізнавальну активність, кмітливість, самостійність, винахідливість, уміння гнучко мислити; здатність поводитися, розсудливо тощо [21, с. 216].

Дослідниця Л. Дронік зазначає, що задля забезпечення логіко-математичної компетентності старших дошкільників варто надавати пріоритет односпрямованим предметним заняттям інтегрованого типу, добирати широке коло форм роботи у контексті життєдіяльності дітей у ЗДО [6, с. 141]. На думку Л. Дронік, доцільно використовувати такі засоби логіко-математичного розвитку, як палички Кюїзенера, Танграм, логічні загадки, шаради, фокуси, вчити дітей гри у шахи тощо.

Основою для здійснення наступності у процесі навчання дітей математики слугує урахування вікових особливостей дітей, рівня розвиненості їхнього чуттєвого досвіду та провідної діяльності. Саме вікові особливості дошкільників та молодших школярів мають бути орієнтиром для організації навчально-виховного процесу. Видатний педагог В. Сухомлинський високо оцінював потенціал гри у навчанні та вихованні дітей. Він зазначав: «...дитина за своєю природою – допитливий дослідник, відкривач світу. Тож нехай перед нею відкривається чудовий світ у живих фарбах, яскравих і трепетних звуках, у казці та грі, в особистій творчості, в красі, що надихає її серце, у прагненні робити добро людям. Через казку, фантазію, гру, через неповторну дитячу творчість – вірний шлях до серця дитини» [20, с. 22].

Гра є провідною діяльністю як стосовно дітей старшого дошкільного віку, так і для першокласників. Саме тому певний період навчання у першому класі у навчальній і позаурочній роботі широко використовуються ігри, які мають особливе значення для раннього логіко-математичного розвитку дитини.

Як у роботі з дошкільниками, так і учнями 1-го класу велика увага приділяється використанню гри як дидактичного засобу щодо навчання математики. Особливу роль щодо цього відіграють дидактичні ігри. Дидактична гра – це гра, яка спрямована на формування у дітей потреби в знаннях, активного інтересу до того, що може стати їхнім новим джерелом удосконалення пізнавальних умінь і навичок [16, с. 5].

Дослідники Т. Богдан, О. Литвиненко проаналізували специфіку формування елементів логічного мислення у дітей дошкільного віку на основі компетентнісного підходу. Вони вказали, що розвиток мислення у дошкільника забезпечується засвоєнням способів розумової діяльності, узагальненням у ускладненням практики щодо встановлення логічних зв'язків між предметами та явищами навколишнього світу, їхніми властивостями тощо. Опанування дошкільниками мисленнєвими операціями, вважають Т. Богдан, О. Литвиненко, відбувається за використання розвивальних, дидактичних ігор у процесі навчання [3, с. 5].

Т. Опалько визначає з тим великий потенціал дидактичної гри, суть якої полягає у розв'язуванні пізнавальних завдань, сформульованих для дитини у цікавій, пізнавальній формі. Дидактичні ігри, на думку Т. Опалько, можна вважати своєрідним тренінгом мислення, оскільки вони сприяють розвитку творчих математичних здібностей. Мислення дитини, вважає Т. Опалько, розвивають ребуси, лабіринти, кросворди, конкурси та вікторини тощо. Ігри можна проводити на всіх етапах уроку [16, с. 7].

Дидактична гра – багатоаспектне, складне педагогічне явище: її можна розглядати і як форму навчання, і як ігровий метод навчання, а також як форму самостійної ігрової діяльності та засіб розвитку особистості дитини. Дидактичні ігри як вид діяльності можуть бути індивідуальними та колективними. Педагогам-практикам відомо, що знання, які дитина отримує у процесі гри, не поступаються тим, які вона може набутти у процесі безпосереднього навчання або за використання інших засобів. Гра, яка має продуману методичну основу, сприяє розвитку пізнавальних здібностей дитини. Вона сприяє підвищенню інтересу до занять математикою, формує такі особистісні якості, як кмітливість, активність, ініціативність тощо.

Дидактичні ігри використовуються тільки у відповідності з темою заняття з математики у ЗДО або шкільного уроку з математики. Ці ігри доцільно використовувати на будь-якому етапі проведення означених форм роботи – як на етапі пояснення нового матеріалу, так і в його закріпленні. Проте, на етапі пояснювальної роботи педагогові варто спиратися на використання малюнків, предметів, роздаткового матеріалу, з якими діти будуть більш цікаво, творчо опановувати новий матеріал. На етапі закріплення вивченого матеріалу ігри використовують задля відтворення засвоєних умінь обчислення та ряду логічних та математичних прийомів у роботі. Завдяки умілому керівництву іграми, вчитель скеровує хід уроку з математики, запобігаючи перевтомі, підтримуючи в учнів належний емоційний стан і рівень їхньої активності.

У сучасній педагогічній науці розвивається окремий її напрям – *ігрова педагогіка*, яка базується на використанні гри як провідного методу навчання та виховання дітей дошкільного віку. Як в шкільній, так і дошкільній освітній практиці почали запроваджуватися інформаційно-комунікаційні технології, зокрема – роботу з комп'ютером. Використання *комп'ютерних ігор* у якості засобу підготовки дошкільника до навчання в школі, як показують дослідження, сприяє підвищенню інтересу дитини до навчання, ефективності такої роботи. Спеціально дібрані комп'ютерні ігри частіше за все використовуються як частина заняття, але у якості підсумкових форм навчальної роботи вони можуть бути проведеними упродовж усього заняття. При цьому педагог має скеровуватися санітарно-епідеміологічними вимогами до організації освітнього процесу [18].

О. Нікітіна детально проаналізувала потенціал ресурсів *ігрових технологій* LEGO® та LEGO DUPLO® у забезпеченні готовності дитини до навчання математики у школі. Дослідниця визначає, що дані ігрові технології у процесі формування елементарних математичних уявлень у дошкільників допомагають дітям досліджувати світ цифр, форм і кольорів, вирішуючи навчальні проблеми через гру [15, с. 115]. Проте, як вважає О. Нікітіна, методична база щодо використання технологій LEGO в Україні нині мало розроблена як стосовно запровадження у закладах дошкільної освіти, так і у Новій українській школі.

Л. Ільченко, Н. Чернега обґрунтували потенціал використання логіко-математичних ігор і вправ для розвитку логічного мислення дітей 6–7 років. Так, вони визначають, що *математичними іграми* вважаються ігри, у яких змодельовані математичні побудови, відносини, закономірності. Для знаходження відповіді (розв'язку), як правило, необхідний попередній аналіз умов, правил, зміст гри або завдання. По ходу розв'язку потрібне застосування математичних методів й умовиводів [7, с. 17]. *Логіко-математичні ігри*, на думку Л. Ільченко, Н. Чернеги – такі ігри, в основі яких змодельовані певні математичні закономірності, відносини, що зумовлюють виконання логічних операцій і дій [7, с. 18]. Ці ігри є різновидом дидактичних ігор математичного змісту.

О. Полєвікова, Т. Швець науково обґрунтували особливості використання флеш-ігор у логіко-математичному розвитку дошкільників. Флеш-гра у їхньому дослідженні визначається як ігрова інтерактивна платформа, що забезпечує оптимізацію ігрового процесу з метою розв'язання освітніх завдань. О. Полєвіковою, Т. Швець у ході експериментальної роботи з дітьми старшого дошкільного віку науково доведено, що флеш-ігор мають значний потенціал щодо розвитку у дітей логічного мислення, умінь аналізу, виділення істотних ознак, що є характерним для базових показників логічного мислення, а також щодо підвищення самооцінки дітей при виконанні завдань математичного змісту [17, с. 151].

Дослідники Г. Карауц, Л. Титаренко визначають наступну умову щодо використання дидактичних ігор у навчанні математики: створення педагогом системи дидактичних ігор, яка має бути вибудована з урахуванням опори на вже пройдений навчальний матеріал, логічній послідовності й з урахування ускладнення програмових завдань [11, с. 163].

Здійснений нами аналіз наукових досліджень за проблемою, що розглядається, дозволяє визначити, що опора на реалізацію потенціалу гри у процесі формування логіко-математичної компетентності дітей щодо забезпечення наступності буде реалізована більш ефективно за наступних умов:

- використання широкого спектру різних ігор, у яких закладено математичну та логічну складову;
- дотримання принципів організації дидактичних ігор математичного змісту;
- дотримання педагогом методики проведення ігор з урахуванням віку дітей та змісту роботи;
- ігри мають бути цікавими для дітей і спонукати їх до активної участі в ігровій діяльності;
- ознайомлення дітей з різними видами діяльності, які потребують математичних знань;
- дотримання індивідуального підходу до дітей, пропонування посильних завдань, надання підтримки сором'язливим та невпевненим у собі дітям.

Висновки. Гра – провідний метод навчання та виховання дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку. Опора на використання гри у навчанні дітей математики, формування у них логічного мислення, набуття необхідних до віку математичних уявлень і знань, умінь математичної діяльності засобами гри є важливим шляхом гармонійного включення дітей до навчальної роботи, способом забезпечення емоційного відгуку на педагогічні впливи (вихователя, а надалі – учителя початкової школи). Розширення спектру ігор математичного змісту, які використовуються як у дошкільній, так і початковій ланці, свідчать про визнання потенціалу гри у навчанні математики. Домінуючі позиції щодо формування логіко-математичної компетентності дітей 6–10 років займає дидактична гра. Перспективи подальших досліджень з цієї проблеми пов'язані із розробкою методичних матеріалів за різними напрямками роботи щодо забезпечення підготовки дітей до школи.

Література

1. Баглаєва Н. І. Індивідуально-диференційований підхід до формування математичних уявлень у дітей шостого року життя: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. Київ, 1997. 17 с.
2. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція): наказ МОН України № 33 від 12.01.2021 р. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-bazovogo-komponenta-doshkilnoyi-osviti-derzhavnogo-standartu-doshkilnoyi-osviti-nova-redakciya>
3. Богдан Т. М., Литвиненко О. М. Компетентнісний підхід у формуванні елементів логічного мислення дошкільників. *Молодий вчений*. 2018. № 2.1 (54.1) лютий. С. 4–6.
4. Данилюк М. А., Найда Р. Г. Наступність у навчанні старших дошкільників і першокласників Нової української школи. *Нова українська школа в дії: актуальні проблеми методик навчання та стратегії розвитку*. Рівненський ДГУ. 2021. С. 146–148.
5. Державний стандарт початкової освіти: затв. Постановою Каб. Міністрів України від 21 лютого. 2018 р. № 87. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npsas-prozatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti>
6. Дронік Л. В. Інтерактивні методи в роботі з дітьми у формуванні логіко-математичної компетентності. *Українська національна школа: історія, традиції, новаторство: матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної онлайн – конференції, 26 – 27.11.2020*. Умань: ВПЦ «Візаві», 2020. С. 140–142.
7. Ільченко Л. В., Чернега Н. С. Логіко-математичні ігри як засіб формування мислення старших дошкільників: уавч.-метод. посіб. Сквира: Джерело, 2011. 70 с.
8. Іщенко Л. В., Підлипняк І. Ю. Формування логіко-математичної компетентності дітей дошкільного віку засобами ейдетики. 2022. <http://www.baltijapublishing.lv/omp/-index.php/bp/catalog/download/210/5817/12163-1?inline=1>
9. Інструктивно-методичні рекомендації щодо забезпечення наступності дошкільної та початкової освіти / Додаток до листа МОН України від 19.04.2018 № 1/9-249. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/nastupnist/list.pdf>
10. Каньоса Н. Наступність дошкільного та початкового навчання в умовах Нової української школи. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2019. Вип. 26. С. 260–266.
11. Каракуц Г. М., Титаренко Л. І. Використання дидактичних ігор у процесі формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку. *Теорія і методика навчання: проблеми та пошуки*. Збірник наукових праць. 2019. Вип. 16. Харків. С. 159–167.
12. Концептуальні засади реформування середньої школи. Концепція НУШ. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkolacompressed.pdf>

13. Листопад Н. П. Навчально-методичне забезпечення компетентнісно-орієнтованого навчання математики в НУШ. *Матеріали Міжнародної науково-методичної конференції «Проблеми математичної освіти» (ПМО – 2019)*. Черкаси, 11–12 квітня 2019 р. Черкаси: Вид. ФОП Гордієнко Є.І. 2019. С. 93–94.
14. Матвієнко С. І. Передшкільна освіта: теорія та практика: навч. посіб. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2023. 160 с.
15. Нікітіна О. О. Формування готовності дитини до навчання математики в школі засобами ігрових технологій. *Актуальні питання освіти і науки*. 2017. С. 112–118.
16. Опалько Т. В. Дидактичні ігри на уроках математики у 1 класі: навч.-метод. посіб. Сарни, 2018. 30 с.
17. Полевикова О., Швець Т. Особливості логіко-математичного розвитку дошкільників за допомогою флеш-ігор. *Educological discourse*. 2021. № 3. Вип. 34. С. 144–159.
18. Про затвердження Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти. Наказ МОЗ України № 2205 від 25.09.2020 р.
19. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи: підручник для студентів педагогічних факультетів. Київ: Абрис, 1997. 416 с.
20. Сухомлинський В. О. Вибрані твори: в 5 т. Київ: Радянська школа. 1976. Т. 3. 670 с.
21. Шаран О., Сачавська О. Забезпечення наступності у вивченні елементів математики між закладом дошкільної освіти і початковою школою. *Rozwój nowoczesnej edukacji i nauki – stan, problemy, perspektywy. Aksjologiczne aspekty wrozwoju nauki i edukacji* / red.: J.Grzesiak, I.Zymomrya, W.Ilnytskyj. Konin – Użhorod – Chersoń – Krzywy Róg: Posvit, 2018. С. 216–217.
22. Яструб О. О. Синхронізація компетентностей дошкільної та початкової освіти як вимога сьогодення. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2021. Вип. 1 (48). С. 473–477.

Referense

1. Bahlaieva, N.I. (1997). *Indyvidualno-dyferentsiiovanyi pidkhid doformuvannia matematychnykh uivlen u ditei shostoho roku zhyttia* [An individual-differentiated approach to the formation of mathematical ideas in children of the sixth year of life]. Kyiv [in Ukrainian].
2. *Bazovyi komponent doshkilnoi osvity (nova redaktsiia)* [Basic component of preschool education (new edition)]. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-bazovogo-komponenta-doshkilnoyi-osviti-derzhavnogo-standartu-doshkilnoyi-osviti-nova-redakciya> [in Ukrainian].
3. Bohdan, T.M. & Lytvynenko, O.M. (2018). Kompetentnisnyi pidkhid u formuvanni elementiv lohichnoho myslennia doshkilnykiv [A competent approach in the formation of elements of logical thinking of preschoolers]. *Molodyi vchenyi – A young scientist*, 2.1 (54.1), 4–6 [in Ukrainian].
4. Danyliuk, M.A. & Naida, R.H. (2021). Nastupnist u navchanni starshykh doshkilnykiv i pershoklasnykiv Novoi ukrainskoi shkoly [Continuity in the education of senior preschoolers and first-graders of the New Ukrainian School]. *Nova ukrainska shkola v dii: aktualni problemy metodyk navchannia ta stratehii rozvytku – The new Ukrainian school in action: current problems of teaching methods and development strategies*. Rivnenskyi DHU [in Ukrainian].
5. *Derzhavnyi standart pochatkovoї osvity* [State standard of primary education]. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/prozatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti> [in Ukrainian].
6. Dronik, L.V. (2020). Interaktyvni metody v roboti z ditmy u formuvanni lohiko-matematychnoi kompetentnosti [Interactive methods in working with children in the formation of logical-mathematical competence]. *Ukrainska natsionalna shkola: istoria, tradytsii, novatorstvo – Ukrainian national school: history, traditions, innovation*. Uman: VPTs «Vizavi» [in Ukrainian].
7. Ilchenko, L.V. & Cheremha, N.S. (2011). *Lohiko-matematychni ihry yak zasib formuvannia myslennia starshykh doshkilnykiv* [Logical and mathematical games as a means of forming the thinking of older preschoolers]. Skvyra: Dzherelo [in Ukrainian].
8. Ishchenko, L.V. & Pidlypniak, I.Yu. (2022). Formuvannia lohiko-matematychnoi kompetentnosti ditei doshkilnoho viku zasobamy eidetyky [Formation of logico-mathematical competence of preschool children by means of eidetics]. <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/210/5817/12163-1?inline=1> [in Ukrainian].
9. Інструктивно-методичні рекомендації шкодо забезпечення наступності дошкільної та початкової освіти [Instructional and methodical recommendations for ensuring the

continuity of preschool and primary education]. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/nastupnist/list.pdf> [in Ukrainian].

10. Kanosa, N. (2019). Nastupnist doshkilnoho ta pochatkovoho navchannia v umovakh Novoi ukrainskoi shkoly [Continuity of preschool and primary education in the conditions of the New Ukrainian School]. *Pedahohichna osvita – Teacher education*, 26, 260–266 [in Ukrainian].

11. Karakuts, H.M. & Tytarenko, L.I. (2019). Vykorystannia dydaktychnykh ihor u protsesi formuvannia elementarnykh matematychnykh uiaвлен u ditei doshkilnoho viku [The use of didactic games in the process of forming elementary mathematical concepts in preschool children]. *Teoriia i metodyka navchannia: problemy ta poshuky – Theory and teaching methods: problems and searches*, 16, 159–167. Kharkiv [in Ukrainian].

12. Kontseptualni zasady reformuvannia serednoi shkoly. Kontseptsiia NUSH [Conceptual principles of secondary school reform. The concept of NUSH]. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkolacompressed.pdf> [in Ukrainian].

13. Lystopad, N.P. (2019). Navchalno-metodychne zabezpechennia kompetentnisno-orientovanoho navchannia matematyky v NUSH [Educational and methodological provision of competency-oriented teaching of mathematics at the National University of Higher Education]. *Materialy Mizhnarodnoi naukovo-metodychnoi konferentsii «Problemy matematychnoi osvity» (PMO – 2019) – Materials of the International Scientific and Methodological Conference "Problems of Mathematical Education" (PMO – 2019)*. Cherkasy: Vyd. FOP Hordiienko Ye.I. [in Ukrainian].

14. Matvienko, S.I. (2023). *Peredshkilna osvita: teoriia ta praktyka* [Preschool education: theory and practice]. Nizhyn: NDU im. M. Hoholia [in Ukrainian].

15. Nikitina, O.O. (2017). Formuvannia hotovnosti dytyny do navchannia matematyky v shkoli zasobamy ihrovykh tekhnolohii [Formation of a child's readiness to study mathematics at school by means of game technologies]. *Aktualni pytannia osvity i nauky – Current issues of education and science* [in Ukrainian].

16. Opalko, T.V. (2018). *Dydaktychni ihry na urokakh matematyky u 1 klasi* [Didactic games in mathematics lessons in the 1st grade]. Sarny [in Ukrainian].

17. Polievikova, O. & Shvets, T. (2021). Osoblyvosti lohiko-matematychnoho rozvytku doshkilnykiv za dopomohoiu flesh-ihor [Peculiarities of logical and mathematical development of preschoolers using flash games]. *Educological discourse*, 3, 34, 144–159 [in Ukrainian].

18. Pro zatverdzhennia Sanitarnoho rehlamentu dlia zakladiv zahalnoi serednoi osvity. Nakaz MOZ Ukrainy № 2205 vid 25.09.2020 r. [On the approval of the Sanitary Regulations for general secondary education institutions. Order of the Ministry of Health of Ukraine № 2205 dated September 25, 2020]. [in Ukrainian].

19. Savchenko, O.Ya. (1997). *Dydaktyka pochatkovoї shkoly* [Didactics of primary school]. Kyiv: Abrys [in Ukrainian].

20. Sukhomlynskyi, V.O. (1976). *Vybrani tvory* [Selected works]. Kyiv: Radianska shkola [in Ukrainian].

21. Sharan, O., Sachavska, O. (2018). Zabezpechennia nastupnosti u vyvchenni elementiv matematyky mizh zakladom doshkilnoi osvity i pochatkovoїu shkoloiu [Ensuring continuity in the study of the elements of mathematics between preschool and primary school]. *Rozwój nowoczesnej edukacji i nauki – stan, poblemy, perspektywy. Aksjologiczne aspekty wrozwoju nauki i edukacji I* (J. Grzesiak, I.Zymomrya, W. Ilnytskyj (Ed.)). Konin – Užhorod – Chersoń – Krzywy Róg: Posvit [in Ukrainian].

22. Iastrub, O.O. (2021). Synkhronizatsiia kompetentnosti doshkilnoi ta pochatkovoї osvity yak vymoha sohodennia [Synchronization of preschool and primary education competencies as a requirement today]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu – Scientific Bulletin of Uzhhorod University*, 1 (48), 473–477 [in Ukrainian].

Matvienko S.

Candidate of Pedagogic Sciences (PhD),
 Docent of the Department of Preschool Education
 Nizhyn Mykola Gogol State University
 masvet9@gmail.com
 orcid.org/0000-0001-7591-1683

PECULIARITIES OF ENSURING CONSISTENCY IN NATIONAL AND PATRIOTIC EDUCATION AMONG OLDER PRESCHOOLERS AND YOUNGER SCHOOL STUDENTS

The paper focuses on the topical problem concerning ensuring consistency in national and patriotic education among children of older preschool age and younger school students at New Ukrainian School (NUS). The article gives a brief outline describing the results of the analysis of the state legislative and regulatory framework on issues of ensuring consistency between preschool and primary education.

Due to the examination of scholarly and pedagogical literature, the place of national and patriotic education in the educational process of preschool and primary school education institutions is determined. Academic approaches to defining the concept of "consistency" have been analyzed in the article. It is stated that consistency between preschool and primary levels is considered as an important condition for continuous education and upbringing of a child. That is why consistency is regarded as one of the conceptual foundations of national education, along with succession, perspective, continuity, etc.

It is determined that the primary goal of national and patriotic education is to transfer to the young generation the spiritual and material culture of the Ukrainian people, their worldview values, mental settings, etc. The basics of educational work in a preschool institution and primary school for national and patriotic education are highlighted. The process of national and patriotic education should take into account the political and socio-economic realities of the country, have a proactive nature, and form in the minds of the young generation a national idea, a spiritually meaningful, reflective patriotism. It is indicated that the introduction of person-oriented, age-based, individual approaches to consistency will ensure a connection between the educational spaces of preschool and primary education, will contribute to their unification in the formation of an active patriotic position of the child.

Key words: consistency, national and patriotic education, primary school education institution, primary school, children of older preschool age, students.